

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК СТАТЕЙ VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: ПОШУКИ ТА ВІДКРИТТЯ

22–23 жовтня 2020 року

II частина

TIME OF ART EDUCATION
COLLECTION OF ARTICLES VIII OF THE ALL-UKRAINIAN SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE
ART EDUCATION: SEARCH AND DISCOVERY

Харків 2020

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Фомін В.В. доктор педагогічних наук, доцент (гол. ред.)

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвєєва О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Мартинюк Т.В. – доктор мистецтвознавства, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Бурма А.В. канд.пед. наук, доцент

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Протокол № 7 від 19.11.2020р.

У II частині збірника статей представлені матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецька освіта: пошуки та відкриття».. Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Мистецька освіта: пошуки та відкриття»: зб. статей VIII Всеукраїнської наук. - практ. конф., (22-23 жовтня, 2020) / заг. ред.В.В. Фомін– Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020, Ч-П. 169 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал

Мова видання: українська, англійська

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2020

Олена Белосенко

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди,
факультет мистецтв,
6 МВ група

СЦЕНІЧНЕ ПЕРЕВТІЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ

Науковий керівник –кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокальної культури і сценічної майстерності вчителя М.О. Ткаченко

Анотація: У статті проаналізовано наукові праці, присвячені проблемі формування творчого перевтілення виконавця в процесі створення сценічного образу. Визначено фактори, які впливають на успішність втілення виконавцем сценічного образу вокального твору.

Ключові слова: художній образ, сценічне перевтілення, музикант-виконавець, вокальний твір

Summary: The article analyzes the scientific works devoted to the problem of forming a creative reincarnation of the performer in the process of creating a stage image. The factors influencing the success of the performance of the stage image of a vocal work by the performer are determined.

Keywords: artistic image, stage reincarnation, musician-performer, vocal work

Постановка проблеми та її актуальність. Виконавське мистецтво співака виступає в якості одного з найбільш хвилюючих напрямків в музиці, скільки дозволяє одночасно з'єднувати інструментальне і вокальне звучання, створюючи при цьому самобутній внутрішній художній світ музичного твору. Відповідно, на якість сприйняття слухачем вокального твору значною мірою впливає комплекс факторів, серед яких ступінь володіння голосом, стрункість звучання музичного твору, що найбільш міцно пов'язані з психологічними підходами створення художнього образу виконавцем, як провідником, що розкриває перед слухачем світ музичного твору.

Саме підготовка майбутніх виконавців до вокально-сценічної діяльності є важливим аспектом їхнього фахового навчання. Воно має бути спрямовано на

VI. ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

формування в майбутньогофахівця вокально-сценічної компетентності, одним із складників якої є здатність до сценічного перевтілення.

Аналіз науковихдосліджень і публікацій. Слід зазначити,що проблема створення художнього образу у виконавському мистецтві є досить розробленою науковою сферою. У той же час аналіз праць в області інтерпретації внутрішньої структури художнього образу, представлено в монографіях і статтях А. Дремова, С. Гмиріної, А. Зись, Ю. Манна, Г. Махліна, М. Нечкіної, С.Раппопорта, І. Роднянської,М. Храпченко таінших.

Проблемі професійної підготовки студентів-вокалістів до вокально-сценічної діяльності присвячено праці О. Довгань, Н. Дрожжиної, О. Єрошенко, Н. Гребенюк, Д. Бабіч, О. Катрич, О. Оганезова-Григоренко, О. Прядко та інші. В них порушено окремі питання реалізації творчого потенціалу й розкриття різносторонніх здібностей майбутніх фахівців у навчально-виховному та вокально-сценічному процесі. Особливості втілення художнього образу у виконавському процесі, зокрема вокально-сценічному розкрито в роботах А. Алексєєвої, В. Белікової, І. Герсамша, Е. Грошевий, А. Зеленої, С. Кіквадзе, В. Луценко, В. Морозова, А. Островського, Р. Сладкопевцята інших.

Метою статті єаналіз наукових праць, присвячених проблемі формування творчого перевтілення майбутнього виконавця у процесі створення художнього образу вокального твору.

Виклад основного матеріалу.Зважаючи на філософські, естетичні, психологічні та музикознавчі дослідження, центром, що визначає пізнавально-творчу природу музичного мистецтва, виступає художній образ. Саме він вважається одним із найбільш складних понять для визначення, оскільки позбавлений предметності, будь-якої наочної конкретності, втілюючи, переважно емоційну інформацію та виражаючи естетичні переживання, настрої і почуття. На думку вчених, художній образ виникає в музичному творі на основі творчої переробки (композитором, виконавцем) об'єктивної дійсностіу відповідності до логіки художнього пізнання світу. Музикознавцями та психологами, доведено, що художній образ музичного твору, який

розгортається у часі, важко передати словами, але його можна емоційно відчутти через динамічний характер звукового потоку, завдяки пульсації ритму, гармонії тощо [1]. Автори наголошують, що саме завдяки емоційному змісту художніх образів, музика найбільш повно відтворює дійсність.

Спираючись на наукові доробки педагогів-вокалістів (П. Голубєв, О. Довгань, Л. Дмитрієв, Н. Дрожжина, О. Єрошенко, Н. Гребенюк та інші), можна стверджувати, що створення художнього образу вокального твору досягається виконавцем, у першу чергу, голосовими засобами: тембровим забарвленням, динамічними нюансами, інтонаційними відтінками, вимовою, які передають різноманітні емоційні стани та настрої [2].

Дослідники також зауважують на зв'язку художнього образу вокального твору із поняттям «сценічний образ» – це вінець праці вокаліста, як концертного виконавця, це результат досягнення мети сценічної діяльності. На думку авторів поняття сценічного образу діалектично пов'язане з поняттям перевтілення. Не може бути перевтілення «учистому вигляді», без сценічного образу, оскільки образ не виникає без перевтілення [3, с. 15].

Науковці та виконавці-вокалісти зауважують, що яскраве втілення сценічного образу вимагає від співака розвинутої уяви та фантазії, здатності до глибокого переживання образу, який він прагне створити. Опанувати навичками сценічного перевтілення, «вживлення» в художній образ вокального твору можливо засобом відпрацювання елементів акторської майстерності.

Під час виконавської діяльності співака відбувається певне подвоєння, коли внаслідок необхідності відобразити певний образ здійснюється творче перевтілення. В даному випадку виконавець повинен передати специфіку героя. Подібна задача вимагає осягнення сутності головних характеристик персонажа, намагання не лише творчо передати її за рахунок вокальної партії, а й також використовуючи усі доступні елементи візуальної комунікації, від погляду, виразу обличчя, жестикуляції, постви, рухів. Причому саме від майстерності внутрішнього вживання в образ залежатиме достовірність передачі його публіці[4].

VI. ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Стосовно специфіки передачі емоційного стану художнього образу вокального твору та процесу перевтілення, дослідники радять звертатися до системи К. Станіславського, згідно якої виконавець, як і актор, повинен будувати власну виконавську поведінку не за рахунок імітації емоцій персонажа, а апелюючи до власних почуттів. Його головним прагненням повинно бути особисте переживання, яке дозволить не вдаватися до використання штампів. Головним завданням актора К. Станіславський вбачав у створенні на сцені образу, «а не просто показуватися самому глядачеві, відтак перевтілення і характерність стають необхідними... Іншими словами, усі без винятку артисти – творці образів – повинні перевтілюватися й бути характерними» [5, с.83].

Отже, одним із завдань сучасної мистецької освіти є підготовка майбутніх фахівців до професійної діяльності, до складу якої входить вокально-виконавська робота, що вимагає володіння як вокально-технічними навичками, так і опанування умінням створення художнього образу. Підготовка має бути спрямована на формування в майбутнього фахівця здатності до сценічного перевтілення, а також вдалого та ефективного застосування засобів сценічної виразності.

Список використаних джерел

1. Медушевский В. В. О закономерностях и средствах художественного воздействия музыки. М: Просвещение, 1976. 252 с.
2. Гребенюк Н. Є. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти: [монографія]. К: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1999. 269 с.
3. Стромов Ю. А. Путь актёра к творческому перевоплощению. Москва, 1975. 80 с.
4. Лабінцева Л. П. Концертний виступ як особливий вид музично-виконавської діяльності. *Вісник ХДАДМ*. № 1, 2010. С. 215–216.
5. Станиславский К. С. Собрание сочинений. Т. 2. Москва, 1955. 502 с.

**VI. ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ
ДИСЦИПЛІН**

**V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ У
ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Ольга Кузнецова

Владислав Тарасов

МЕТОДИ МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ У НОВІЙ
УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ..... 91

**VI. ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН**

Ольга Рибка

ДИЗАЙН КОЛЕКЦІЇ ЖІНОЧОГО ОДЯГУ ЗА МОТИВАМИ
ЕТНІЧНОГО КОСТЮМУ 98

Чжан Сюаньмін

Чень Іпін

ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНОГО СЛУХУ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ЗАНЯТТЯХ
З «ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ»..... 102

Наталія Гавришова

ЗНАЧЕННЯ КОЛЬОРУ В ДИЗАЙНІ ПРИ РОЗРОБЦІ ІНФОРМАЦІЙНОГО
СТЕНДУ ДЛЯ ГУРТКА З ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА 107

Валентина Кузьмічова

Євгенія Галіченко

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ СТВОРЮВАТИ СЦЕНІЧНИЙ
ОБРАЗ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ НА ЗАНЯТТЯХ З ПОСТАНОВКИ
ГОЛОСУ 113

Вероніка Каніковська

РОЗРОБКА ФІРМОВОГО СТИЛЮ СТУДІЇ ДИЗАЙНУ 119

Олена Бєлоєнко

СЦЕНІЧНЕ ПЕРЕВТІЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО
ОБРАЗУ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ 125